
Tirant lo Blanch o Tirante el blanco

Autor:

Data de publicació: 02-05-2011

Durant més de 200 anys el "Tirant lo blanc" en català no va existir, el que va existir va ser "Tirante el blanco" que era l'únic del que hi havien còpies impreses (com la que va obtenir el Comte de Caylus, i diu al seu llibre que va ser difícil d'obtenir per raó de la censura... aquella que segons alguns.. no existia!).

Durant més de 200 anys -de 1490 fins 1696- el "Tirant lo blanc" en català no va existir, el que va existir va ser "Tirante el blanco" que era l'únic del que hi havien còpies impreses (com la que va obtenir el Comte de Caylus, i diu al seu llibre que va ser difícil d'obtenir per raó de la censura... aquella que segons alguns.. no existia!). Des de la invenció de la impremta, els manuscrits de les obres que la censura no deixava imprimir, seguien corrent de mà en mà entre el públic interessat (P.E. Cristòfor Despuig: Col·loquis de la insigne Ciutat de Tortosa.. El trobat pel Pare Fita al segle XIX).

Pensaven que havien cremat totes les edicions en català....l'edició francesa del Comte Caylus, ho diu ben clar, el 1737 només existia l'edició del Tirante de Valladolid de 1511, edició batejada com "anònima", ja que a cap part del llibre no hi posa el nom de l'autor.

Però s'els va escapar que en Cervantes en fa gran lloança al Quixot, com ho podia fer si no existia?... tot i que per tapar l'edició de València en van fer una d'anònima en castellà a Valladolid i a sobre.. impresa pel mateix Diego Gumiel que va fer la de Barcelona...

Dos autors van dir que Tirant lo Blanch era de J. Martorell, el 1696 i el 1724

Les edicions en català no apareixen a la llum fins al 1696 a l'obra de Nicolás Antonio i el 1724 a la de Bastero

1696.- Nicolás Antonio a la seva obra de diu la veritat

Bibliotheca Hispana vetus, sive Hispanorum, qui usquam unquamve scripto aliquid consignaverunt, notitia. (prem per veure el link)

..ioannem martorell Valentini regni civem, cuius eft liber aliorum huius commatis germanus : Tirant lo blanch inferiptus , atque anno...

1724. Bastero a la Crusca provenzale també diu la veritat

dn790005.ca.archive.org/0/items/LaCruscaProvenzaleOvveroLeVoci/La_Crusca_provenzale_ovvero_Le_voci.pdf#page=42 (prem per veure el link)

prefero a rimproverare « Nella Storia di Tirant lo Blanc » che fi conferva nella Libreria della Sa-pienza di Roma , compatila dal Cavaier Pietro Giovanni Martorell „una de' più chiari lumi della nostra Lingua

Però és que al 1737 el comte de Caylus ho nega dient que l'ha consultat i que no hi és..

He extret aquestes explicacions del Comte de Caylus a la introducció de la 1ª edició francesa (on es passa 18 pàgines

intentant esbrinar qui podia ser l'autor i de quina època), que deixa clar el perquè de 1490 a 1737 el que tenia una edició catalana del llibre (com a mínim de les de 1490 o 1497) l'havia d'amagar, o la cremaven.

dn720209.ca.archive.org/0/items/bim_eighteenth-century_histoire-du-vaillant-che_martorell-joanot_1737_2/bim_eighteenth-century_histoire-du-vaillant-che_martorell-joanot_1737_2.pdf

A part d'aquest fet, encara a l'inici del s.XIX (1828) un autor italià ens canvia el contingut de la Crusca provençale d'una manera sibilina, barrejat amb les veritats d'en Bastero diu: "Originalment escrita en idioma Espanyol "quan el 1828 "l'idioma Espanyol" ja era irrefutablement el castellà.. quins nassos!

Així diu el 1828...

Famosa, per fi, és la novel·la Tirant lo Blanc
Originalment escrita en idioma Espanyol, i que
té per argument les gestes de l'invencible
Cavaller Tirante el Blanco de Roca
Salada i que va ser imprès per primera vegada
a València el 1490 i de nou a Valladolid
el 1511, sempre en F.º Antonio Bastero
a La Crusca provençale assenyala que aquesta
obra fins a la tercera part, va ser composta pel-
Cavaller Joan o Joanot Martorell, i
que la va començar a compondre l'any 1460; però
Va ser acabat pel Cavaller Joan Martin
Gualba, que a Espanya ha tingut tanta
reputació, com a tot arreu el Decameró
de Boccaccio.

Bé si es tracta de demostrar l'adulteració de la història.. en voleu més proves? Hi ha dos autors que el 1737 i el 1828 van negar que existís la versió catalana després d'haver dit la veritat Nicolàs Antonio el 1696 i Bastero a la Crusca el 1724, afegint fins i tot els tergiversadors fins i tot que la versió en català de València va ser en castellà, barrejant-la amb la de Valladolid de 1511 que si que va ser en castellà!!

D'altra banda el matemàtic Josep Guia ens va descobrir la realitat: En Marià Aguiló va trobar l'incunable parcial del Tirant lo Blanch referenciat amb el sufix "BA", que avui es troba a la Biblioteca de Catalunya.. Cal deixar ben clar que.. una cosa són referències i una altra és trobar un incunable tangible més o menys malmès..(Lluís Batlle dixit)

Incunables coneguts del 'Tirant lo Blanc'

L'editio princeps del Tirant és l'acabada d'estampar a València el 20 de novembre de 1490; d'aquesta se n'han conservat tres còpies: V: València, Biblioteca Provincial i Universitària; (manquen vint-i-dos folis); L: Londres, British Library i N1: Nova York, Hispanic Society of America.

Una segona edició de la novel·la va ser impresa a Barcelona el 16 de setembre de 1497 per Pere Miquel i Diego de Gumiel; se n'han conservat tres còpies: N2: Nova York, Hispanic Society of America; BA: Barcelona, Biblioteca de Catalunya; és un fragment que prové del fons de M. Aguiló; i BD: Barcelona, Biblioteca de Catalunya; és un fragment una mica més llarg que l'anterior, que prové del fons Dalmases.

Una traducció castellana feta a Valladolid per Diego de Gumiel, acabada el 28 de maig de 1511: G. Barcelona, Biblioteca de Catalunya, incompleta.

Els tres exemplars de l'editio princeps es van poder ajuntar per primera vegada en una exposició a València el 2013 on es van poder valorar les diferències i similituds.

Còpia de Londres> incunable de l'obra de Joanot Martorell, imprès a València el 1490 per l'impressor alemany

Nicolas Spindeler, és una còpia molt neta en molt bones condicions, es un tresor ates el seu bon estat de conservació. Va ser descrita en els primers estudis d'història dels llibres a Espanya una de les característiques d'aquest exemplar és que se'n sap "tota la història". Va passar per les mans de col·leccionistes de Madrid i per les del cònsol dels EUA a Espanya abans d'arribar a Londres.

Còpia de la Hispanic Society de Nova York

Còpia de València

1696.- NICOLAS ANTONIO. Book Description: Romae, ex typographia Antonii de Rubeis, 1696.

Due volumi in folio (cm. 35), pp. xl (8) 410; (20) 286 (62).

Bibliotheca Hispana vetus, sive Hispanorum, qui usquam unquamve scripto aliquid consignaverunt, notitia.

..ioannem martorell Valentini regni civem, cuius est liber aliorum huius commatis germanus : Tirant lo blanch inferiptus , atque anno...

Solida ed elegante legatura ottocentesca in mezza pelle, dorsi a nervi con titoli e ricchi fregi in oro. Qualche segno di tarlo perlopiù marginale limitato alle prime ed ultime carte, piccoli aloni e carte a tratti uniformemente brunite al secondo volume. Manca l'ultima carta (bianca) al primo volume e verosimilmente una carta (bianca?) tra le preliminari del secondo. Nel complesso esemplare marginoso e genuino. Edizione originale, di estrema rarità, di questa bibliografia strutturata in ordine cronologico e che traccia la storia degli scrittori spagnoli dal 63 d.C. al 1500. Nel 1672 lo stesso Nicolas, considerato il padre della bibliografia spagnola, aveva dato alle stampe la Bibliotheca Nova con riferimento al periodo 1500 - 1650.

1724.- "La Crusca provenzale", Itàlia. Autor Antoni Bastero (1675- 1737) bisbe de Girona, on fa una descripció completa de l'obra de Joanot Martorel , de l'exemplar imprès a València el 1490 que ell troba "...nella Libreria della Sapienza o dello studio di Roma". al que es refereix com.. "Il suo eloquentissimo libro intitolato Tirant lo Blanc (Tirante il Bianco) che.." i afegeix

"..o il fine del Gualba senza farne specificazione. Questo libro, per quel che appartiene a purità, ed eloquenza de lingua, debbe avere il primo luogo tra i nostri Prosatori, nè piu, ne meno, come il Decamerone fra i Toscani..."

1782.- Observations on the three first Volumes of the history of English Poetry

1788.- Nicola's Antonio - Publisher: Herederos de Ibarra, Matriti

Biblioteca Hispana vetus, sive Hispani scriptores qui ab Octaviani Augusti aevo ad annum Christi MD floruerunt/ 2, Ab anno 100 ad 1500.

Bibliotheca hispana nova : sive, Hispanorum scriptorum qui ab anno MD ad MDCLXXXIV floruerunt notitia

(Solo il genio di Joachin Ibarra riunirà, alla fine del '700, le due opere)

cujus est liber aliorum huius commatis germanus, fingit se hunc librum es anglica in lusitanam transtulisse

1789.-Joseph Ritson cita el títol català citat per en Nicolas Antonio a : Observations on the three first Volumes of the history of English Poetry...

cujus est liber huius commatis, fingit se hunc librum es anglica in lusitanam transtulisse

El seu llibre és apadrinat, fent veure aquest llibre es traduït de l'Anglès al Portuguès i de l'angès a la llengua espanyola

1828.- STORIA ED ANALISI DEGLI ANTICHI ROMANZI DI CAVALLERIA E DEI POEMI ROMANZESCHI D'ITALIA. MILANO

Famoso, per ultimo, è il romanzo Tirant il Bianco scritto originalmente in lingua Spagnuola, e che

ha per argomento le valorose imprese dell'invincibile Cavaliere Tirante il Bianco de Roca Salada, e che fu stampato per la prima volta in Valenza nel 1490 e di nuovo in Vagliadolid nel 1511 sempre in f.º Antonio Bastero nella Crusca Provenzale (1) nota che quest'opera fu composta fino alla terza parte dal Cavalier Giovanni o Giovannotto Martorelli, e che cominciò a comporla nell'anno 1460; ma che fu terminata dal Cavalier Martin Giovanni di Gualba, e che in Ispagna è in tanta riputazione tenuta, quanto altrove il Decamerone del Boccaccio.

Traduzione ita- Tale piacevole romanzo fu per tanto re-

Jiaua di Lelio , i n t c i ii> t t 1

ManiVedi. cato dalla lingua òpagnuola nell' Italiana col titolo di Tirante il Bianco , Opera intorno all' ufficio della Cavalleria ecc. e stampato in Venezia per Pietro de Niccolini da Sabbio , x538, in 4º e ivi P e I Farri i566 in tre voi. in i2.ºecc. Il chiarissimo traduttore fu il Conte Lelio Manfredi Ferrarese , Dottore di leggi, che morì in fresca età (i). Questo valente scrittore è pur anche noto per la sua traduzione dallo Spagnuolo nell' Italiano della celebre commedia intitolata Carcere d'Amore di Diego Hernandez da San Pedro, stampata in Venezia dall' Imberti nel 1621 con belle figure in rame.

Cronologia de les referències

Author: Nicola?s Antonio Publisher: Herederos de Ibarra, Matriti, 1788

Es pot veure a la web:

<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/12705072225612617543435/index.htm>

...i.. Val la pena mirar aquest llibre de 1982 que l-Eiseman fa sobre la versi'o castellana

<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/07036174389670673087857/p0000001.htm>

I would like to pause briefly to read the paragraph to you. After deciding to dispose of the remaining romances of chivalry without further examination, «por tomar muchos juntos», one fell on the floor, and it turned out to be Tirante el Blanco. The passage continues as follows:

-¡Válame Dios! -dijo el Cura, dando una gran voz-. ¡Que aquí esté Tirante el Blanco! Dádmele acá, compadre; que hago cuenta que he hallado en él un tesoro de contento y una mina de pasatiempos. Aquí está don Quirieleisón de Montalbán, valeroso caballero, y su hermano Tomás de Montalbán, y el caballero Fonseca, con la batalla que el valiente de Tirante hizo con el alano, y las agudezas de la doncella Placerdemivida, con los amores y embustes de la viuda Reposada, y la señora Emperatriz, enamorada de Hipólito su escudero. Dígoos verdad, señor compadre, que, por su estilo, es éste el mejor libro del mundo: aquí comen los caballeros, y duermen, y mueren en sus camas, y hacen testamento antes de su muerte, con estas [«otras», in Cuestas second

and many later editions] cosas de que todos los demás libros deste
género carecen. Con todo esto, os digo que merecía el que le compuso³⁴⁰, pues no hizo tantas
necedades de industria, que le echaran a galeras por todos los días de su vida.
Llevalde a casa y leedle, y veréis que es verdad cuanto dél os he dicho.

The problem which has received so much comment is the apparent inconsistency between the priest's
enthusiasm for the book, and the condemnation of the author to the galleys.

Referencies

El Tirant poliglota: estudi sobre el Tirant Lo Blanch a ... - Pàgina 197

books.google.es/books?isbn=8478268634

Vicent Martines - 1997 - ?Visualització prèvia

Preflo la .Crònica di Pietro Car- bonello a cart.,zoí.. fü.r i Gio. Alb. V. Giovanni d'Albuzone * Gio. Mart., e G.Mart. Il
Cavalier Giovanni , o Giovannotto Mawo- , relli , detto Mofen Joanot Marto- '. reit, Cavaller .11 fUo eloquentifi- mo Libro
íntitolato ...

Actes del Novè Col·loqui Internacional de Llengua i ... - Pàgina 175

books.google.es/books?isbn=8478264655

Rafael Alemany, ?Antoni Ferrando i Francés, ?Lluís Meseguer i Pallarés - 1993 - ?Visualització prèvia - ?Més edicions

Així, en la Tavola delí 'Abreviatures trobem l'entrada «Gio. Mart., e G. Mart.» i segueix: «Il Cavalier Giovanni, o
Giovannotto Martorelli, detto Mossen Joanot Martorell, Cavaller. Il suo eloquentissimo libro intitolato Tirant lo Blanc
(Tirante il ...

Bibliotheca Hispana vetus sive Hispani scriptores qui ab ...

books.google.es/books?id=33... - Tradueix aquesta pàgina

Nicolás Antonio Francisco Pérez Bayer. librum assignari : quod fecit Antonius Pof- fevinus in Bibliotheca lib. ... ioannem martorell Valentini regni civem, cuius est liber aliorum huius commatis germanus : Tirant lo blanch inferiptus , atque anno ...